

ná je rovněž informační bohatost poznámkového materiálu, doprovodných glos a biografických kapitol v závěru každého díla z okruhu vzdělaných českých bratří. Gellnerova erudice byla dodatečně oceněna přiznáním docentury in memoriam v r. 1947.

VERA LINHARTOVÁ

## Otakar Levý

V září jsme si připomněli významné výročí, které velí vzpomenout na jednu z nejvýznamnějších osobností brněnské romanistiky. Dne 3. září uplynulo 110 let od narození Otakara Levého a 7. října tomu bylo 60 let, co jsme se rozloučili s tímto předním znalcem romantismu a francouzské literatury 19. století.

Otakar Levý je zcela novým zjevem v oblasti bádání o francouzské literatuře, a to zejména pro svůj novátorský přístup k literárnímu textu. Po dlouhá léta působil jako středošolský profesor na českých a slovenských gymnáziích a usilovně se věnoval studiu odkazu pozdních romantiků, z nichž ho zajímali zejména Alfred de Vigny a Charles Baudelaire. Jako úvod do svých bádání a úvah uveřejnil roku 1923 esej *Romantická duše. Pokus o nový výklad francouzského romanismu*. Na toto úsilí o nový pohled na dobu, společnost a její literaturu navázal řadou studií, které publikoval v časopisech a sbornících (*Časopis pro moderní filologii, Lumír, Ruch filosofický, česká mysl, Kmen, Morava, Naše věda*, atd.) a které se zabývají konkrétními problémy, jež posléze vyvrcholily ve stěžejní monografii o Alfredu de Vigny s předmluvou F. X. Šaldy (*Alfred de Vigny. Literární studie*, Praha, 1929). Zcela zásadní je v tomto ohledu jeho metodologická koncepce interpretace a literárněhistorického bádání, která nejspíš reaguje na přínos formalistní školy a strukturalistů. Při výkladu díla si totiž všímá především geneze textu, jeho různých variant a jeho formálního hlediska. Jedině tyto aspekty umožňují osvětlit základní umělecký záměr – slovy Jana Mukařovského „sémantické gesto“ –, jakož i proniknout k prvotním zkušenostem a zážitkům autora, z nichž dílo vzešlo.

V té době už byl ovšem Levý soukromým docentem Univerzity Komenského v Bratisla-

vě a mohl se soustředit i na jiné kapitoly francouzské literatury. Jde především o stati o starších představitelích francouzské literatury či eseje o francouzské klasické tragedii. Nový metodologický přístup umožnil Levému podat neotřelý pohled na stále ještě mnohými ztracovaného Françoise Villona. Studie *Básnické dílo Françoise Villona* (časopisecky, 1932) vychází zcela a pouze z básnických textů. Jedině tak bylo možno rekonstruovat osobitou postavu francouzského básníka bez nebezpečí zkreslení. V tomto vědeckém postupu pokračoval i v knize *Básnické povídky Marie de France* (Spisy Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, 1935), kde prostřednictvím tří parametrů – tematického, kompozičního a stylistického – vykládá literární text, aniž by se utíkal k životopisným či jiným mimotextovým prvkům.

Druhá část Levého badatelského úsilí, která vyústila v monografii o Charlesi Baudelairevi (vydáno posmrtně jako *Baudelaire. Jeho estetika a technika*, Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, 1947. Reedice vyd. Eikon, 1999), se již částečně překrývá s jeho působením na brněnské filozofické fakultě, kde po smrti profesora Prokopa Miroslava Haškovce v r. 1935 a po odchodu prof. Josefa Kopala a prof. Václava Černého na pražskou filozofickou fakultu r. 1937 supluje obor dějiny francouzské literatury. Roku 1939 přechází definitivně na Masarykovu univerzitu, avšak jeho působení zde je ukončeno uzavřením vysokých škol nacisty. V roce 1945 se na zdejší románský seminář vrací, tentokrát již jako řádný profesor, avšak podlomené zdraví záhy opět a natrvalo přerušilo Levého badatelské i pedagogické snažení.

Na tragické smrti Otakara Levého se bezesporu nejvíce podepsaly útrapy prožité v nacistických věznicích a lágrech. Snad nejtragičtější na celém osudu tohoto literárního historika je fakt, že odešel na vrchol svých badatelských sil – bylo mu pouze 50 let – a na úsvitu doby, která, jak nejspíš tušil, nadlouho odsune jeho poznatky a myšlenky zaznamenané v celé řadě článků a monografií o francouzské literatuře do pozadí.

Stranou by neměla zůstat ani Levého překladatelská činnost, která znamenitým způsobem zprostředkovala českému čtenáři největší osobnosti francouzské literatury, jakými byli

André Gide, Gustave Flaubert, Joris-Karl Huysmans, Théophile Gautier či Jules Romains. O vysoké úrovni jeho překladů svědčí i fakt, že jeho překlad Stendhalova románu *Červený a černý* vyšel ve druhé polovině 20. stol. hned několikrát.

PETR DYTRT

## MUDr. Edmund Talafant, CSc. a jeho doba

\* 22. 6. 1914

† 13. 11. 1986

Napišeme-li, že dr. Talafant byl „samostatným vědeckým pracovníkem“ tehdejší katedry lékařské chemie a biochemie (dnešní Biochemický ústav LF MU), mnohým tato informace asi již nic neřekne. Vzdor tomu se jedná o vědec doslova světového významu.

Podívejme se tedy na několik údajů z života dr. Talafanta a pokusme se alespoň zhruba vykreslit prostředí, které jej utvářelo.

Do Brna přišel z rodné Hané (z učitelské rodiny) ve svých 20 letech (1934), aby studoval na lékařské fakultě. Již během studia se zajímá o činnost Ústavu lékařské chemie a pod vedením přednosty ústavu prof. MUDr. Oktaviána Wagnera se zapojuje do výzkumné činnosti i výuky posluchačů – byl ustanoven „výpomocným asistentem“.

Jeho studium bylo však těsně před ukončením přerušeno uzavřením českých vysokých škol v listopadu 1939. Odchází pracovat jako laborant na neurologickou kliniku Zemské nemocnice v Brně (dnes FN U Sv. Anny) a na tomto místě zůstává až do osvobození v r. 1945.

V červnu 1945 také ukončuje své studium a promuje. Nastupuje jako odborný asistent na biochemický ústav a zcela se věnuje své zálibě – lékařské chemii. V r. 1959 obhájil kandidátskou práci Příprava žlučového barviva s přímou diazoreakcí.

Dr. Talafant se zabýval i v dalších letech metabolismem bilirubinu a stal se spoluobjevitelem zcela klíčového faktu, totiž že konjugovaný (tedy ve vodě rozpustný) bilirubin je

„bisglukosiduronát“ (dříve jsme říkali „bilirubin diglukuronid“).

Kuriózní je, že totalitní režim nemohl tento světově významný objev ignorovat a tak byl dr. Talafant obdařen udělením Řádu Klementa Gottwalda (1961), v té době vysokým státním vyznamenáním.

Na druhé straně to ale paradoxně nestačilo k tomu, aby mu bylo povoleno habilitovat se jako docent, a byl tedy v r. 1963 ustanoven „samostatným vědeckým pracovníkem“.

**Jaká byla doba, která ovlivnila dr. Talafanta v jeho odborném vývoji?**

Pokud to vezmeme chronologicky, Ústav pro lékařskou chemii vznikl v téže době jako naše Masarykova univerzita, tj. v r. 1919 a jeho prvním přednostou byl prof. MUDr. Antonín Hamsík, a to až do r. 1930. Studoval krevní barvivo, hem a od něj odvozené deriváty. Práce na tu dobu s velkým ohlasem.

Tehdy měl ústav pouze dva asistenty, budoucí profesoři Univerzity Karlovy, *Antonína F. Richtera* a *Jana Šulu*. Ti oba odešli v r. 1930 na Fakultu všeobecného lékařství UK v Praze (dnešní 1. lékařská fakulta UK). Patrně to bylo v souvislosti se založením tamního 2. ústavu lékařské chemie.

Ve stejném roce (1930) přichází z Prahy do Brna prof. MUDr. Oktavian Wagner, který byl přednostou zdejšího ústavu až do r. 1964. Z jeho období pocházejí četné práce o lipidech, jejich trávení a metabolismu. Ústav v té době také prováděl některé toxikologické analýzy pro soudní lékařství. Musíme rovněž vzpomenout, že prof. Wagnerovi a jeho spolupracovníkům se podařilo překlenout období uzavření vysokých škol (pracovali v nejrůznějších laboratořích nejen v nemocnicích, ale i v průmyslu a zachránili část inventáře ústavu). Obnovili pak po válce činnost ústavu v nových prostorech.

Lékařská fakulta totiž sídlila před válkou na místech, kde je dnes VUT, jeho Fakulta elektrotechniky a komunikačních technologií. V tomto bloku je ostatně dodnes situován Ústav soudního lékařství v ulici Tvrdeho 2a. (Dr. Talafant byl posledním členem našeho ústavu, který pamatoval umístění lékařské fakulty v bloku Údolní – Úvoz – Tvrdeho – Všeťčkova – Jířkovského před 2. světovou válkou.)